

Wil je meer info over de KW-linie?

Surf dan naar www.kwlinie.be. Op deze website vind je een heleboel informatie en foto's over de KW-linie. Alle bunkers zijn er aangeduid op een interactieve kaart waarmee je kan navigeren en selecties maken.

Vaartdijk

FOTO: © RLD

Partners in het KW-linie-project:

Werkgroep KW-stelling

Met steun van de Vlaamse overheid

CONTACTFORUM VOOR ERFGOEDVERENIGINGEN

Regionaal Landschap Dijleland vzw (RLD vzw) is een samenwerkingsverband tussen de lokale overheden, natuurverenigingen, landbouworganisaties, toeristische verenigingen en wildbeheereenheden.

Door de realisatie van concrete projecten wil RLD vzw de natuur, het landschap en het streekeigen karakter van het Dijleland behouden en bevorderen. Via natuureducatie en het stimuleren van natuurgerichte recreatie willen we de bewoners en bezoekers onzemooiestreeklaten ontdekken en beleven. Bijzondere aandacht in de projectwerking gaat uit naar de 'kleine landschapselementen' zoals poelen, holle wegen, hoogstamboomgaarden, hagen en houtkanten.

RLD vzw krijgt financiële steun van de Vlaamse overheid (Agentschap voor Natuur en Bos en Agentschap R-O Vlaanderen, Onroerend Erfgoed), de provincie Vlaams-Brabant en de tien leden-gemeenten.

V.U.: JAN VERROKEN; COÖRDINATOR REGIONAAL LANDSCHAP DIJLELAND VZW.

FIETSEN IN EN OM HET REGIONAAL LANDSCHAP DIJLELAND

30 km

Bunkers Binnenste Buiten

Gedrukt op 100% gerecycleerd papier, zonder schadelijke solventen en met plantaardige inkt.

Eerste druk, september 2009

INFORMATIE

Regionaal Landschap Dijleland vzw
 Witte Bomendreef 1 • 3001 Oud-Heverlee
 tel: 0460 949736
 info@rld.be • www.rld.be

PER FIETS LANGS DE KW-LINIE IN HAACHT, HERENT EN KAMPENHOUT

FIETSEN IN EN OM HET REGIONAAL LANDSCHAP DIJLELAND

Bunkers Binnenste Buiten

PER FIETS LANGS DE KW-LINIE
IN HAACHT, HERENT EN KAMPENHOUT

Bunkers Binnenste Buiten

PER FIETS LANGS DE KW-LINIE IN
HAACHT, HERENT EN KAMPENHOUT

Fietsen in en om het Regionaal Landschap Dijleland

Als je het Vlaamse landschap doorkruist, kom je in bepaalde regio's wel eens een betonnen bunker tegen. 'Wat een lelijk betonnen ding!', denk je misschien? 'Dat ze dat nog niet afgebroken hebben?'

Over deze bunkers valt echter meer te vertellen dan je op het eerste gezicht zou denken. Ze liggen daar immers niet zómaar in het landschap. Aan de bunkers hangt een stuk wereldgeschiedenis vast. En ook vandaag laten deze constructies de mensen niet helemaal onberoerd. Afbreken is onbegonnen werk, dus wie er toevallig één in zijn achtertuin heeft liggen, maakt er het beste van... .

Regionaal Landschap Dijleland vzw wil de erfgoedwaarde van de bunkers in de kijker zetten. Daarom hebben we, ondermeer, deze fietsbrochure uitgebracht. We kregen daarvoor steun vanuit diverse hoeken. Het VCM - Contactforum voor Erfgoedverenigingen verleende financiële steun, Heemkunde Vlaams-Brabant vzw, Toerisme Vlaams-Brabant vzw, het Simon Stevin Vlaams Vestingbouwkundig Centrum en de Werkgroep KW-stelling werkten inhoudelijk mee aan het project. Dat de bunkers niet door iedereen vergeten zijn, bewijzen deze verenigingen en enthousiaste onderzoekers.

In deze brochure vind je de routebeschrijving van een mooie fietstocht in de streek van Haacht, Herent en Kampenhout. Langs rustige wegen doorkruisen we de KW-linie, een verdedigingslinie uit WOII. De routebeschrijving is doorspekt met de nodige uitleg. Zo weet je wat je ziet onderweg. Meer uitgebreide informatie en weetjes over de KW-linie en haar geschiedenis vind je vooraan in de brochure. We raden je aan om ook deze info te lezen vóór je de fiets opspringt.

We wensen je veel lees- en fietsplezier!

Regionaal Landschap Dijleland vzw

Wijgmaal, september 1939	p. 3
<i>Het begin van WOII</i>	p. 6
De KW-linie, een verdedigingslinie uit WOII	p. 8
<i>Bunkertypes</i>	p. 12
Camouflage was onontbeerlijk	p. 14
De KW-linie vandaag	p. 15
<i>Vleermuizen welkom!</i>	p. 17
Uitgebreide beschrijving fietsroute	p. 18
Bronnen	p. 29
Beknopte beschrijving fietsroute	p. 30

De route heeft geen eigen bewegwijzering! Voor een groot deel volgt ze het fietsknooppuntennetwerk Dijleland, maar je hebt toch deze brochure nodig om de route te kunnen fietsen.

PARCOURS:

vlak landschap, rustige en verharde wegen.

LENGTE: 30 km

START/EINDE: parking in de Dijkstraat aan het station van Wespelaar (deelgemeente van Haacht)

Remy-site in Wijnmaal in de jaren 30

Wijnmaal, september 1939

“De streek wordt overspoeld door graafmachines, betonwerven en een heleboel werkvolk. De Belgische staat is begonnen met de bouw van de KW-linie, een nieuwe verdedigingslinie die ons moet beschermen tegen een Duitse inval. De hele winter lang is er met man en macht gewerkt, door meer dan duizend arbeiders.

De linie is amper klaar, wanneer in de nacht van 9 op 10 mei 1940 de Duitsers België aanvallen. Volgens internationale afspraken nemen Belgische troepen stelling op de KW-linie tussen Leuven en Antwerpen. Van Leuven tot Waver zullen Britten de linie verdedigen en verder door naar Namen staan Franse troepen paraat.

Voor de bevolking is het een angstige tijd. De meeste gezinnen slaan op de vlucht. Met kinderen en koffers op karren en wagens geladen, vertrekken ze. In de dorpen langs de KW-linie moeten de inwoners verplicht hun huizen verlaten. Velen leggen te voet of per fiets

ettelijke kilometers af. Meer dan een miljoen vluchtelingen belandt, via in Brussel-Zuid klaarstaande vluchtelingentreinen, in Frankrijk. Bijna evenveel vluchtelingen stranden in West-Vlaanderen en dolen daar wekenlang rond.

De vijand stoot onmiddellijk door de verdedigingslinie langs het Albertkanaal en de Maas en zet door. In Wijnmaal bezet het Belgisch leger de Remy-fabriek die langs het kanaal ligt. De bovenste verdieping is een uitstekende observatiepost. Op 15 mei worden de eerste Duitsers gesignaleerd in de omgeving. Vanuit de fabriek wordt er hevig strijd geleverd en onze artillerie slaagt erin om de Duitsers tegen te houden. Ook in Leuven en in de Dijlevallei, van Sint-Joris-Weert tot Florival, spelen zich zware gevechten af. Vele huizen worden vernield en er vallen doden en gewonden. Vooral in Wijnmaal is de schade groot. In Leuven brandt de kostbare Universiteitsbibliotheek uit.

Gevechtbunker

Vluchtelingen keren huiswaarts zodra het strijdgewoel voorbij is. Op de achtergrond de Duitse colonnes.

Op 16 mei komt onverwacht het bevel tot terugtrekking: de KW-linie moet verlaten worden. De Duitsers zijn er immers in geslaagd om in de omgeving van Sedan, net over de grens met Frankrijk, verder door te stoten naar het westen. De troepen die de KW-linie bezetten, moeten zich zo snel mogelijk terugtrekken naar de stelling langs het kanaal Gent-Terneuzen en de Boven-Schelde. Zoniet zouden ze ingesloten worden door de vijand. De vele vluchtelingen op de wegen belemmeren echter de vlotte terugtrekking van het leger.

Op de stelling kanaal Gent-Terneuzen-Boven-Schelde wordt nog fors weerstand geboden. Op 22 mei wordt de verdere terugtrekking tot aan de Leie bevolen. Ondertussen raakt ons leger uitgeput. Op 27 mei oordeelt het legercommando dat onze troepen de strijd niet meer verder kunnen zetten. België moet zich gewonnen geven.”

Het begin van WOII

Na de Eerste Wereldoorlog was de publieke opinie in Duitsland verdeeld tussen het communisme, dat zijn oorsprong vond in de sociale wantoestanden, en de wraak die het resultaat was van de geleden nederlaag. Daarop terend richtte Hitler de “Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei” (NSDAP) op. Hij beloofde iedereen goed betaald werk en een sterk Duitsland. Zijn succes was zo groot dat von Hindenburg, president van de Duitse Republiek, niet anders kon dan hem op 30 januari 1933 als kanselier aan te stellen. Later datzelfde jaar sterft von Hindenburg en wordt Hitler rijkspresident. Hij schakelt meteen het parlement uit om voortaan met onbeperkte macht te regeren. In snel tempo breidt hij het Duitse leger fors uit. Ondertussen neemt de onrust in Europa toe. België kiest ervoor om zich bij conflicten neutraal op te stellen, maar is wel vastbesloten zich te verdedigen tegen iedere agressie, vanwaar ze ook mag komen. In 1938 trekt Hitler met zijn troepen over de Duitse grenzen heen, te beginnen met de inval in Oostenrijk. Ook Tsjechoslowakije volgt. Op 1 september 1939 vallen ze Polen binnen. Als gevolg daarvan verklaren Groot-Brittannië en Frankrijk de oorlog aan Duitsland.

Ook al zegt Duitsland onze neutraliteit te respecteren, toch wordt de mobilisatie van het Belgische leger afgekondigd. Verdedigingswerken worden in snel tempo uitgevoerd. Ook de KW-linie wordt in deze periode gebouwd.

Op 9 april vallen de Duitsers Denemarken en Noorwegen binnen. In de nacht van 9 op 10 mei 1940 begint de oorlog ook in België.

*Het huidige Remy-gebouw langs het kanaal.
Vanop het dak werd ooit fel strijd geleverd.*

De KW-linie, een verdedigingslinie uit WOII

De KW-linie is een verdedigingslinie die België in 1939 bouwde om ons land beter te beschermen tegen een Duitse inval. De bestaande verdedigingslinie langs het Albertkanaal en de Maas, met o.a. het fort van Eben-Emael, werd als onvoldoende beschouwd.

Tussen Antwerpen en Namen moest er een tweede onoverschrijdbare stelling komen! Vanaf het fort van Koningshooikt tot Waver, waar de linie aansloot op de fortengordel rond Namen, bouwde men meer dan 400 betonnen bunkers.

Opbouw van de linie

De ruggengraat van de KW-linie bestond uit één of twee rijen gevechtsbunkers. Waar mogelijk integreerde men kanalen, spoorwegen en overstromingsgebieden - stuk voor stuk moeilijke hindernissen voor de vijand - in de stelling. Zo werden langs de Dijle in Haacht, Sint-Joris-Weert, Sint-Agatha-Rode en Florival honderden hectaren land onder water gezet. Eén rij bunkers volstond dan ter verdediging. Waar men geen bestaande of natuurlijke hindernissen kon benutten, bouwde men een tweede lijn gevechtsbunkers achter de eerste lijn, als extra versterking. Belangrijke plaatsen, zoals dorpen en grote kruispunten, werden met bijkomende gevechtsbunkers beschermd, de zogenaamde antitankcentra.

Gevechtsbunker

Schematische overzichtskaart KW-linie

Legende

- Gemeente
- Antitankhindernissen
- Bunkerrij
- Antitankcentrum
- Telefoonnet
- Fort of redoute
- Overstroming
- Rivier of kanaal

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 km

Cointet-elementen

Van noord naar zuid wierp men vóór de rijen gevechtsbunkers talrijke hindernissen op: kilometerslange prikkeldraadversperringen en stalen anti-tankhindernissen (Cointet-elementen), loopgraven, railvelden en teraëders. Het is aan de muur van Cointet-elementen dat de KW-linie haar bijnaam “IJzeren muur” te danken heeft.

FOTO'S ©COLLECTIE CENTRUM HISTORISCHE DOCUMENTATIE VAN DE KRIJGSMACHT

Een paar kilometer achter (ten westen van) de verdedigingslijn bouwde men een communicatienetwerk uit. Dat bestond uit twee parallelle lijnen telefoonkabels en dwarsverbindingen. Op de verbindingen werden commandobunkers gebouwd die dienst deden als telefooncentrale en commandopost. Op de lijnen zelf stonden kleine connectiebunkers waar de

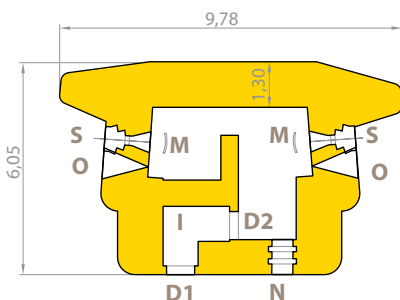
hoofdkabels doorgeschakeld werden en veldlijnen toekwamen. Dit telefoonnetwerk moest de communicatie aan het front verzekeren. Het geheel raakte echter niet tijdig klaar. Alle bunkers waren wel gebouwd, maar op het deel Leuven - Waver werden de kabels nooit gelegd... .

Bunkertypes

Hoewel het niet onmiddellijk in het oog springt, bestaat de KW-linie uit een grote variatie aan bunkers.

Zo heeft elke gevechtbunker een uniek bouwplan, strategisch aangepast aan de standplaats. Een aantal elementen kwam wel in elke bunker terug (zie figuur). Er waren 1 tot 3 schietgaten voorzien, evenals granaatwerpopeningen en verluchtungs pijpen. Petroleumlampen moesten de bunker verlichten. De ingang bestond uit een sas met een zware buiten- en binnendeur. Een gevechtbunker werd meestal bemand door zeven soldaten. Buiten, in loopgraven rondom de bunker, vatten nog eens 11 soldaten post.

Gevechtbunker met 2 schietgaten

D1	traliedeur	N	nooduitgang
D2	binnendeur	O	kijksleuf
I	sas	S	schietgat
M	mitrailleuropstelling		

ILLUSTRATIES: ©JULIEN CANNAERTS, SIMON STEVIN
VLAAMS VESTINGBOUWKUNDIG CENTRUM

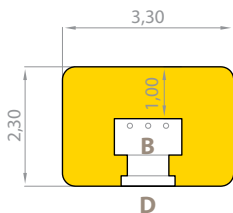

Connectiebunker

De commandobunkers van het telefoonnetwerk gelijken erg op de gevechtbunkers maar ze hebben geen schietgaten. De connectiebunkers (zie figuur) zijn kleine gebetonnerde telefooncellen waar de – meestal 3 – ondergrondse kabels toekwamen en weer vertrokken. Er kon slechts één soldaat in plaatsnemen.

Connectiebunker

- B** buizen voor kabels
- D** deur

Camouflage was onontbeerlijk

Om de oprukkende vijand te kunnen verrassen, was het erg belangrijk dat de bunkers zo min mogelijk opvielen in het landschap. Een goede camouflage was onontbeerlijk.

Een vaak gebruikte techniek was het metsen van een bakstenen gevel rond de bunker, zodat deze op een gewoon huis of stalling leek. Soms schilderde men bakstenen, ramen en deuren op de bunkers. In bosrijke omgeving schilderde men er bomen op. Andere bunkers kregen een 'eitjesbeploistering': een ruwe, oneffen bepleistering waardoor de bunker een grillig uiterlijk kreeg en beter opging in zijn omgeving. Aan ijzeren haken op de dakrand van de bunkers konden camouflage-netten gehangen worden. Sommige bunkers werden ingegraven in een heuvelflank, talud of holle weg.

Bunker met eitjesbeploistering

Bunker gecamoufleerd als huis

De KW-linie vandaag

Van de grachten, versperringen en loopgraven is niet veel bewaard gebleven. Enkel de 'antitankgracht' in Haacht bleef helemaal intact en ontpopte zich tot een natuurparel waarlangs het fijn wandelen is.

Na zijn inval ruimde de Duitse bezetter alle hindernissen snel op. De Cointet-elementen werden verplaatst naar de stranden van Normandië om daar de kustlijn te verdedigen. De prikkeldraadversperringen werden vaak gerecupeerd door boeren om er afspanningen mee te bouwen.

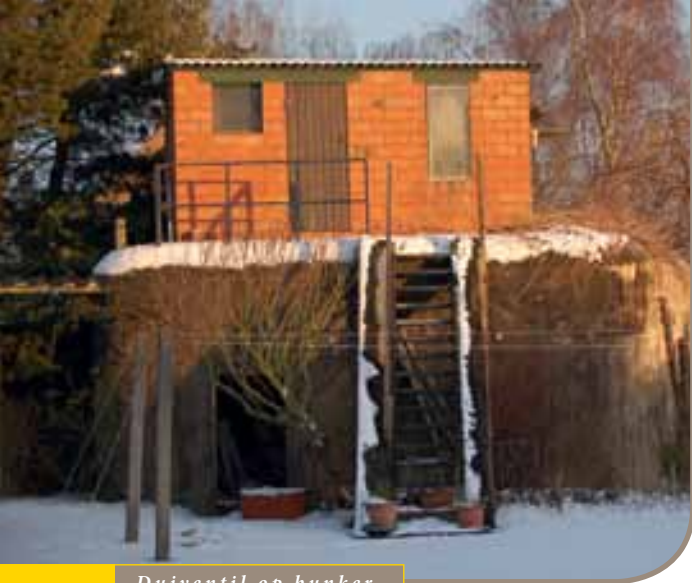

FOTO: © WERKGROEP KW-STELLING

Duiventil op bunker

Dankzij hun robuustheid bleven de meeste bunkers wel bewaard. Met gewapend betonnen muren van 1,3 m dik is afbreken dan ook geen eenvoudige zaak. Bovendien zit er nog minstens evenveel beton in de ondergrondse funderingen.

Veel mensen die onteigend werden voor de bouw van een bunker, kochten de bunker terug aan na de oorlog.

Zo doen sommige bunkers nu dienst als tuinhuis, wijn- of aardappelkelder, vaak gecamoufleerd achter beplanting of zelfs een garagepoort. Geïsoleerd gelegen bunkers trekken helaas vandalisme en sluikstorters aan.

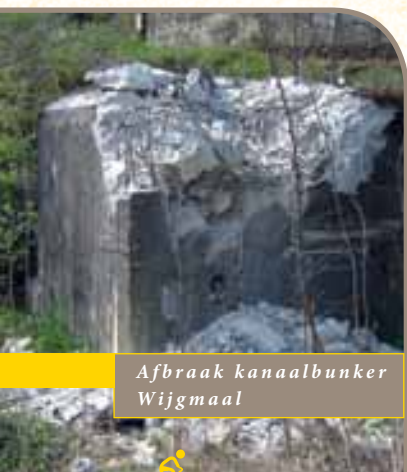

FOTO: © WERKGROEP KW-STELLING

*Afbraak kanaalbunker
Wijgmaal*

Vleermuizen welkom!

Bunkers die gelegen zijn in de buurt van een bos of waterplas kunnen dienst doen als winterverblijfplaats voor vleermuizen. Deze beestjes houden hun winterslaap in vorst- en tochtvrije, vochtige ruimtes zoals kelders, fortten en grotten. Ook bunkers hebben soms het juiste klimaat. Waar mogelijk richt Regionaal Landschap Dijleland vzw deze bunkers speciaal voor de vleermuizen in. Aan plafond en muren worden 'hangplaatsen' voorzien d.m.v. holle bakstenen. Tochtgaten worden gedicht en er wordt een toegangsdeur met invliegopening voorzien.

FOTO: © MARC DE VOS

Uitgebreide beschrijving fietsroute

LENGTE: 30 km

PARCOURS:

vlak landschap, rustige en verharde wegen

START/PARKEREN:

parking aan het station van Wespelaar (Dijkstraat)

OPENBAAR VERVOER:

NMBS: IR-trein van Leuven naar Sint-Niklaas of Kortrijk, halte 'Wespelaar-Tildonk'.

DE LIJN: bus 284 Leuven - Haacht - Boortmeerbeek - Mechelen. Er is een halte in de Dijkstraat vlakbij het station.

OPGELET!

De fietsroute maakt grotendeels gebruik van het bewegwijzerde fietsknooppuntennetwerk Dijleland. In de routebeschrijving vermelden we de nummers van de knooppunten die we volgen. Dit vergemakkelijkt de navigatie onderweg. Maar, op drie plaatsen verlaten we het netwerk even: net na knooppunt (27), even vóór (98) en bij knooppunt (28) aan het kanaal. Blijf dus niet blindelings bepaalde knooppunten volgen, maar houd ook de routebeschrijving in het oog!

FOTO: © RLD VZW

Tijdens deze fietstocht komen vrijwel alle elementen van de KW-linie aan bod. We fietsen eerst door het antitankcentrum Wespelaar en langs de verdedigingslijn met gevechtsbunkers en hindernissen. Nadien doorkruisen we een stuk van het communicatienetwerk dat achter de verdedigingslijn ligt, om via het kanaal terug te keren naar Wespelaar.

De bunkers liggen bijna altijd op privaat terrein of in bewerkte akkers. Gelieve dit te respecteren en deze eigendommen of velden niet te betreden!

We verlaten de parking en fietsen **links** de **Dijkstraat** in richting Haacht, dus weg van het station. Vervolgens nemen we de **eerste straat links**, de **Nieuwstraat**. Daarna de **eerste rechts**, de **Boekweitstraat**. We vervoegen nu het fietsroutenetwerk en volgen knooppunt (27).

A Vrijwel onmiddellijk zie je aan de linkerkant een gevechtsbunker liggen die deel uitmaakt van het antitankcentrum van Wespelaar. Een antitankcentrum is een lus van gevechtsbunkers rondom een strategische plek die verdedigd moest worden. Verschillende dorpen, maar ook belangrijke wegknooppunten of strategische hoogtes, net achter de verdedigingslijn, werden door zo'n antitankcentrum beschermd.

Op het einde van de Boekweitstraat komen we opnieuw op de **Dijkstraat** en kiezen we **rechts**. Na ongeveer 50 m steken we voorzichtig de drukke straat over en nemen het **fietspad naar sportveld "Olympia"**. We fietsen voorbij de sportterreinen en blijven het pad een hele poos volgen, tot we knooppunt (27) bereiken.

Gevechtsbunker

- B** Even voor het knooppunt, ter hoogte van een grote open schuur, zie je links, verderop in het veld, een gevechtsbunker van de verdedigingslijn liggen.

Op knooppunt **27** rijden we links de Brugstraat op. We volgen heel even **26**. **Vorbij de bocht naar links, verlaten we het fietsknooppuntennetwerk. We slaan dus niet rechtsaf naar 26**, maar blijven rechtdoor fietsen tot aan de **Wijgmaalsesteenweg**. Hier gaan we naar **rechts**, richting Wakkerzeel.

FOTO: © WERKGROEP KW-STELLING

- C** Nog geen 50 m verder kan je, aan de overkant van de weg, schuinlinks een gemaaid pad inlopen dat je bij het eindpunt van de antitankgracht brengt. Je bevindt je nu pal op de verdedigingslijn. De antitankgracht is een betonnen muur van 3,6 km lang, met een 4 m brede gracht ervoor. Een onmogelijke hindernis voor de oprukkende vijandige troepen. De antitankgracht vertrekt aan de Dijle in Haacht. Daar werd een sluisconstructie gebouwd die toeliet om een lager gelegen gebied van 700 ha ten oosten

van de antitankgracht onder water te zetten. Een mooi voorbeeld van hoe de KW-linie, waar mogelijk, de kracht van de natuur benutte. De antitankgracht wordt nu door Natuurpunt vzw beheerd als natuurgebied. Je kan er een mooie wandeling langs maken.

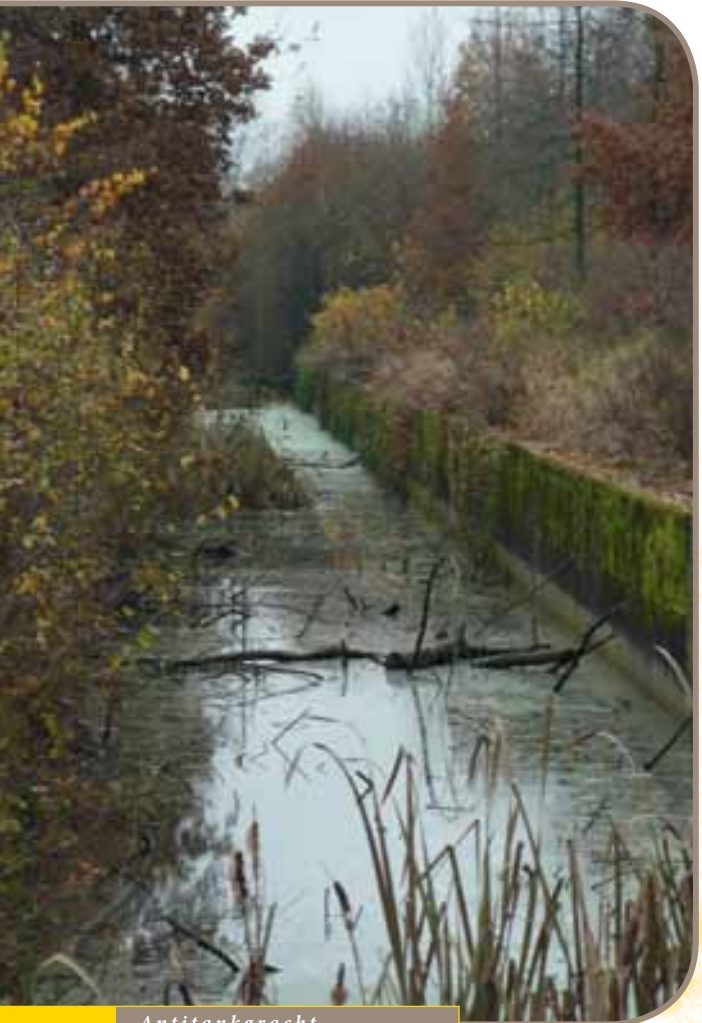

FOTO: © WERKGROEP KW-STELLING

Antitankgracht

Na meer dan 800 m fietsen, slaan we aan de verkeerslichten **rechts** een **fietsweg** in. We zitten opnieuw op het fietsknooppuntennetwerk en fietsen terug naar knooppunt **27**.

Verankeringspaal voor Cointet-elementen

FOTO: © WERKGROEP KW-STELLING

- D** Na zo'n 500 m kan je rechts van de weg, net in het veld, een verankeringspaal voor Cointet-elementen zien. Ook als je naar links kijkt kan je nog twee palen zien staan langs de straat aan de overkant van de weide, tenminste als het gras niet te hoog staat.

De bunkers vormden slechts de ruggengraat van de verdedigingslijn. Van noord naar zuid werd de bunkerlijn voorafgegaan door een aaneengesloten muur van zware, metalen hekken, de zogenaamde Cointet-elementen. Het is aan deze hindernis dat de linie haar bijnaam 'IJzeren muur' te danken heeft. De enige overblijfsels van de constructie zijn de betonnen palen waaraan de Cointet-elementen werden vastgemaakt.

Het metalen hekwerk en de bunkerlijn liggen maar een paar honderd meter van mekaar verwijderd. Het opzet was om de vijand aan de ijzeren versperring op te houden en dan vanaf de bunkerlijn onder vuur te nemen. Als we even verder fietsen passeren we een gevechtbunker.

Het fietspad brengt ons weer in de **Brugstraat**. We gaan naar **links** en fietsen voorbij knooppunt **(27)**. We blijven de Brugstraat rechtdoor volgen en rijden nu naar **(28)**.

- E** Na een paar honderd meter zie je rechts, nabij een fabriekje, een bunker liggen met baksteenbeschildering als camouflage.

Op het einde van de Brugstraat rijden we **links** de **Vinkstraat** op. We slaan onmiddellijk **rechtsaf** de **Caubergstraat** in.

- F** Links van de weg ligt een bunker waar een aarden talud tegen opgeworpen is. Zo'n 500 m verder kunnen we nog twee bunkers zien: eentje rechts van de weg (voorbij het veld, tegen het bosje aan, indien de maïs of het graan niet te hoog staat) en één links van de weg in de verte. In gebieden waar men niet meteen van de natuurelementen gebruik kon maken, bouwde men twee bunkerlijnen achter mekaar, als extra versterking. Op deze plek bevinden we ons tussen deze twee verdedigingslijnen. Aan het Dormaalhof, nog enkele honderden meters verder, ligt rechts nog een bunker van de eerste lijn. Weer 800 m verder, net over de spoorlijn, ligt links van de weg de volgende bunker van de tweede lijn.

De Caubergstraat is ondertussen de Kasteeldreef geworden. We bereiken het kanaal Leuven-Dijle (vaak beter gekend als het kanaal Leuven-Mechelen of de Leuvense Vaart) en volgen de **Vaartdijk** naar **rechts** tot aan de brug. We bereiken zo knooppunt **(28)**. We steken de **brug over** en fietsen dan het **jaagpad** op naar **links**, richting Leuven en knooppunt **(32)**.

- G** Net voor de Vaart een knik naar rechts maakt, zie je aan de overkant van het kanaal een gevecht-bunker met 'eitjesbepleistering' als camouflage.
- H** Verderop, bij de sluis van Tildonk-Sas houden we even halt. Net als de antitankgracht, vormde het kanaal een moeilijke hindernis voor de vijandelijke legers. Om deze hindernis te verdedigen, bouwde men langs de linkeroever (waar we op staan) verschillende kleine bunkers. Ze waren bedoeld voor slechts één schutter. Aan de stroomopwaartse kant van de sluis kan je zo'n bunkertje zien. Tegenover dat bunkertje, op de rechteroever, kan je nog een verankeringspaal voor Cointet-elementen zien. De IJzeren muur sloot hier aan op het kanaal.

FOTO: © WERKGROEP KW-STELLING

Kanaalbunker

We vervolgen onze tocht langs het kanaal. Vóór de Cargill-fabriek draait het pad weg van het kanaal. We bereiken knooppunt (32). We fietsen **rechts** de **Blakstraat** in richting knooppunt (95).

- I** Een 200-tal meter nadat de weg een scherpe bocht naar links maakte, komen we voorbij een gevechtsbunker die ingericht is als winterverblijfplaats voor vleermuizen. De nieuwe deur is een replica van de originele bunkerdeur (op de invliegopening na uiteraard).

De Blakstraat geeft uit op de **Oude Terbankstraat** die we links inslaan. Op de **Tildonksesteenweg** gaan we opnieuw **links** om meteen **rechts** de **Grensstraat** in te fietsen. Blijf rechtdoor het fietspad volgen (dus niet de weg naar visvijver Capri).

- J** Een stukje voorbij de bocht naar rechts kan je links in de verte een connectiebunker zien. Deze bunker maakt geen deel meer uit van de verdedigingslijn, maar van het telefoonnetwerk dat 1,5 tot 3 km achter de bunkerlijn gebouwd werd. Om de communicatie aan het front te verzekeren legde men twee parallelle telefoonlijnen aan, op 2 tot 3 km van mekaar. Deze telefoonlijnen werden onderling verbonden via dwarslijnen. Op de lijnen zelf werden kleine connectiebunkers gebouwd waar de ondergrondse telefoonlijnen toekwamen en weer vertrokken. Op de verbindingpunten werden grotere commandobunkers gebouwd. Deze bunkers deden dienst als telefooncentrale en als plaatselijke commandopost van waaruit men de acties aan het front opvolgde. De bunkers van het telefoonnetwerk liggen veel verder van mekaar dan de gevechtsbunkers van de verdedigingslijn. Dat zal je duidelijk merken tijdens het vervolg van de fietstocht.

Ter hoogte van een huis gaan we **linksaf** de **Ketelstraat** in die ons op de drukke Mechelsesteenweg brengt. We steken voorzichtig over en fietsen **rechtdoor** verder langs de **Oude Hoevestraat**. Op het einde gaan we even naar **links** om vrijwel onmiddellijk **rechts** de **Vormzeelweg** in te slaan. We komen op een T-kruispunt met de Groenstraat.

K Voor je ligt in het veld een kleine connectiebunker.

We kiezen **links** en volgen de **Groenstraat** tot we knooppunt **95** bereiken. Ons volgende doel, knooppunt **94**, is vlakbij: we slaan rechtsaf, fietsen door een woonwijk en komen op de Haachtstraat. Vanaf nu volgen we knooppunt **98**. We steken de Haachtstraat over en rijden verder door de **Binnenstraat**. Vervolgens nemen we de eerste straat **rechts**, de **Leuvenstraat**.

L Na zo'n 800 m passeren we aan onze linkerkzijde een connectiebunker van het telefoonnetwerk. Deze bunker ligt ingegraven in de verhoogde bedding van de Molenbeek. De loop van de beek werd in de Middeleeuwen kunstmatig verhoogd zodat het water voldoende verval zou hebben aan de Heersemmolen die iets verderop ligt. De verhoging van de bedding start ongeveer 2 km stroomopwaarts en gebeurt heel geleidelijk. Zodoende stroomt de beek hier zo'n 3 m hoger dan het omliggende landschap en heeft men aan de Heersemmolen een waterval van 3,75 m. Tot 1973 was de molen nog in gebruik.

We fietsen voorbij de Heersemmolen en daarna door een prachtig stukje natuur in de Molenbeekvallei. We komen op een kasseistrook.

- M** Bijna op het einde van de kasseien (nog vóór huis nr. 32) kan je links een commandobunker zien liggen, verscholen in het groen.

100 m verder komen we op het **Molenbeekplein**. We gaan hier **linksaf** en nemen daarna de **eerste** straat **rechts**, de **Balkenstraat**. Op het kruispunt met de Waterstraat vervolgen we **rechts** de **Balkenstraat**. Na iets minder dan 600 m gaan we bij het **volgende kruispunt** opnieuw **rechtsaf**. **Hiermee verlaten we een tweede maal het fietsroutenetwerk!**

- N** In de tuin van de hoekwoning ligt een connectiebunker verstopt. Ter hoogte van de bushalte kan je net het dak van de bunker boven de schutting zien uitsteken.

Via de Schoonstraat fietsen we naar Buken. Na ongeveer 2 km komen we op een T-kruising met de **Bukenstraat** die we **links** inslaan. We steken de Mechelsesteenweg opnieuw over en fietsen verder door de **Bukenstraat**. We zitten inmiddels weer op het fietsroutenetwerk en rijden naar knooppunt **97**. Bij de **twee kruispunten** die volgen, gaan we telkens **rechtsaf** (Bukenstraat en Beekstraat) en zo bereiken we opnieuw het jaagpad langs het kanaal. Dit is tevens knooppunt **97**. We fietsen **rechts** de **dijk** op **naar 28**. Bij knooppunt **28** steken we het **kanaal over** en **verlaten we het fietsroutenetwerk**. We volgen de (drukke) weg **links naar Wespelaar**. Blijf op het fietspad!

- O** Ter hoogte van het tankstation zie je links van de weg een bunker van het antitankcentrum Wespelaar liggen.

Onze fietstocht is bijna ten einde. We volgen de baan nog een 500-tal meter en bereiken zo weer het station van Wespelaar.

Gedrukte werken:

1940 in de regio Haacht, 2002, Roger Casteels en Gust Vandegoor

De veldtocht van het Belgisch Leger in 1940, 1966, de Fabribeckers

Geschiedenis van Herent, 2003, Marcel Piot

Opmaak van een inrichtings- en financieringsplan voor de Antitankgracht te Haacht, 2008, Grontmij-VLM

Mondelinge informatie:

Werkgroep KW-stelling

Julien Canaerts, Simon Stevin Vlaams Vestingbouwkundig Centrum vzw

Haachtse Geschied- en Oudheidkundige Kring vzw

Erfgoedhuis Kortenberg

Heemkundige Kring 't Hoefijser vzw - Rijmenam

WOII Vrienden - Putte

Heemkundige Kring van Huldenberg

Beknopte beschrijving fietsroute

Start: parking Dijkstraat aan station Wespelaar

Links > Dijkstraat

Eerste links > Nieuwstraat

Eerste rechts > Boekweitstraat **27**

A Gevechtsbunker antitankcentrum links
Rechts > Dijkstraat **27**

Na 50m > links > fietspad naar "Olympia" **27**

B Even vóór **27**: gevechtsbunker verdedigingslijn links
Links > Brugstraat **26**

Verlaat **26** > rechtdoor Brugstraat

Rechts > Wijgmaalsesteenweg

C Antitankgracht links van de steenweg

Aan de verkeerslichten > rechts het fietspad **27**

D Na 500 m: verankeringsspaal rechts

Iets verderop: gevechtsbunker verdedigingslijn links

Links > Brugstraat **27**

27 > rechtdoor > Brugstraat **28**

I Gevechtsbunker ingericht voor vleermuizen

Links > Oude Terbankstraat **95**

Links > Tildonksesteenweg **95**

Rechts > Grensstraat **95**

J Connectiebunker links in de verte

Linksaf > Ketelstraat **95**

Mechelsesteenweg oversteken >

rechtdoor > Oude Hoevestraat **95**

Op het einde links > onmiddellijk rechts > Vormzeelweg **95**

K Connectiebunker in het veld voor je

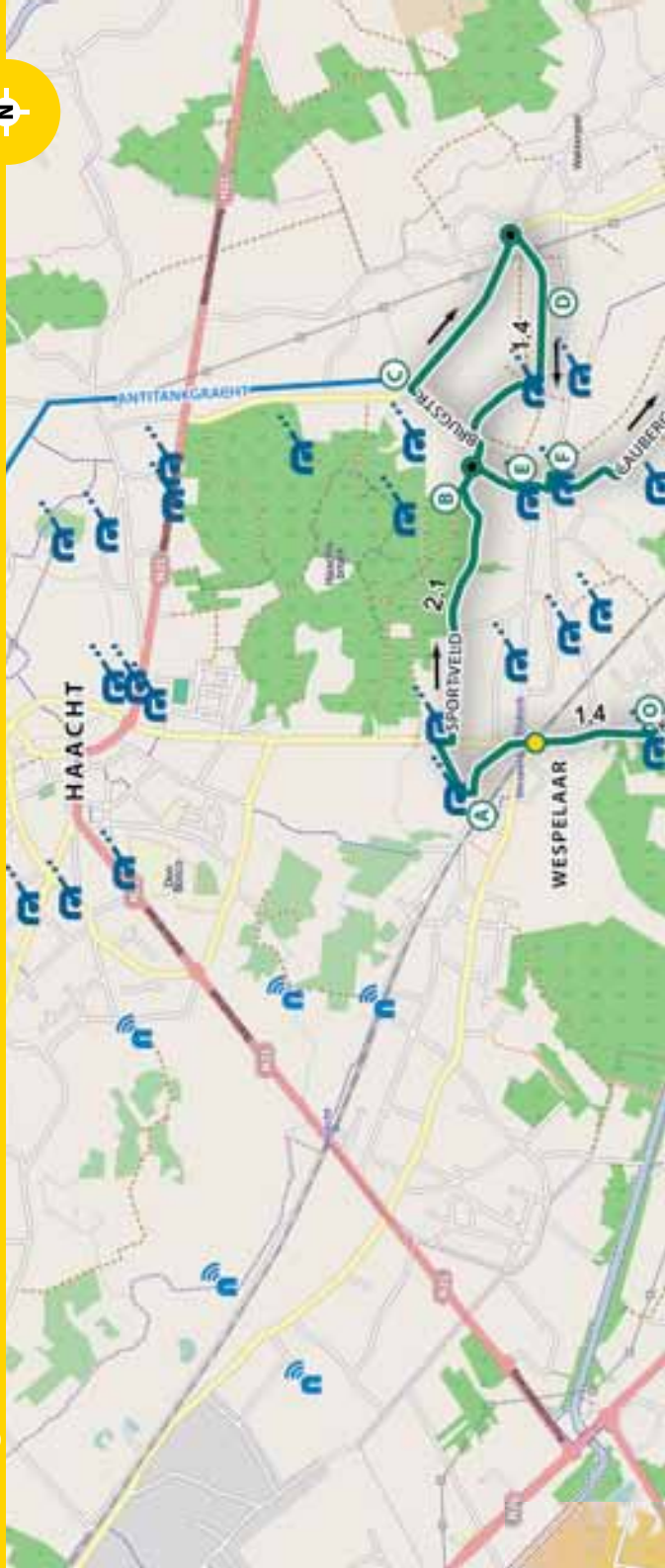
Op het T-kruispunt linksaf > Groenstraat **95**

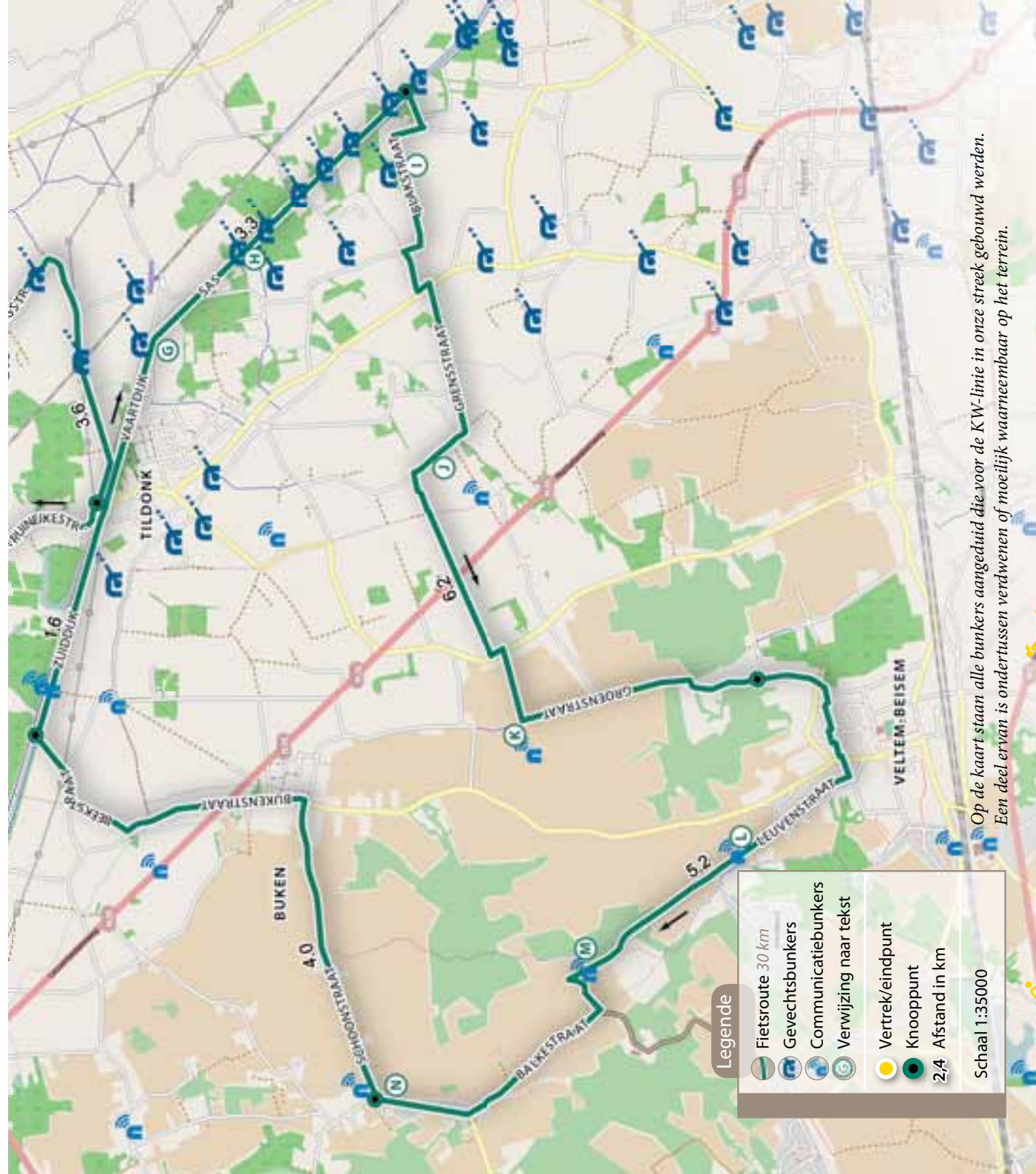
95 > **94**

94 > Binnenstraat **98**

Eerste rechts > Leuvenstraat **98**

L Na 800 m: ingegraven connectiebunker links

Op de kaart staan alle bunkers aangeduid die voor de KW-linie in onze streek gebouwd werden. Een deel ervan is ondertussen verdwenen of moeilijk waarneembaar op het terrein.

